Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 301/2022 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen poliisin lupapalveluiden ruuhkista ja passien sekä henkilökorttien voimassaoloajoista

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Mikko Lundénin /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 301/2022 vp:

> Onko sisäministeri tietoinen poliisin lupapalveluiden passien uusimisen ruuhkista sekä oikeusasiamiehen ratkaisusta, jonka mukaan passien ja henkilökorttien hakemiseen liittyvät viiveet voivat vaarantaa perusoikeuksien toteutumisen,
>
> onko sisäministeri tietoinen siitä, että suuri enemmistö eli 19 EU:n jäsenvaltiota myöntää edelleen kymmenen vuoden passeja, vaikka näissäkin maissa on biometriset tunnisteet käytössä,
>
> onko sisäministeriö valmis tekemään selvityksen siitä, onko muiden EU-maiden kokemusten perusteella mitään todellista syytä epäillä, etteivätkö biometristen passien sirut kestäisi käytössä kymmentä vuotta,
>
> jos ilmenee, ettei mitään todellista syytä passin lyhyempään voimassaoloaikaan Suomessa useimpiin muihin EU-jäsenvaltioihin verrattuna ole olemassa, aikooko hallitus tuoda eduskunnalle esityksen passilain 14 §:n 1 momentin muuttamiseksi siten, että passi voidaan myöntää jatkossa Suomessakin pääsääntönä täysi-ikäisille Suomen kansalaisille kymmeneksi vuodeksi ja
>
> onko hallitus samalla valmis tarkastelemaan mahdollisuutta sähköisten henkilökorttien voimassaolon pidentämisestä kymmeneen vuoteen?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Oikeusasiamies on todennut ratkaisussaan 5276/2021, julkaistu 3.6.2022, että julkinen valta on vuosien 2021 ja 2022 aikana ainakin osittain epäonnistunut toteuttamaan asianmukaisen ja viivytyksettömän käsittelyn passi- ja henkilökorttiasioissa. Passi- ja henkilökorttien hakemiseen liittyneet viiveet ovat voineet osaltaan vaikuttaa kielteisesti perusoikeutena turvattuun oikeuteen lähteä maasta. Ruuhkat ovat johtuneet Covid19- pandemiasta ja Ukrainan sodasta, joiden vaikutukset ruuhkiin ja viiveisiin asioiden käsittelyssä ovat olleet jossakin määrin yllättäviä ja ainakin osittain

vaikeasti ennakoitavia. Lisähenkilöstöä on palkattu ja muuta henkilöstöä siirretty lupahenkilöstön avuksi ruuhkien purkamiseksi. Oikeusasiamies on pyytänyt Poliisihallitusta ilmoittamaan 31.10.2022 mennessä miten Poliisihallituksen kertomat toimenpiteet ovat vaikuttaneet, ja mikä tuolloin on lupapalveluiden palveluaikojen tilanne.

Ruuhka on nimenomaan käyntiasioinnissa, koska passin vuoden vanhentumisajan jälkeen kokonaan sähköinen menettely ei ole enää mahdollinen. Sähköiset hakemukset ja asiakirjojen toimitus toimivat myös ruuhka-aikana normaalisti. Ruuhkia puretaan tällä hetkellä kaikin mahdollisin keinoin ja muutaman viikon kuluttua Suomessa on yhtä paljon henkilöitä, joilla on voimassa oleva matkustusasiakirja (passi, henkilökortti tai molemmat), kuin ennen pandemiaa.

Islannin, Norjan ja Sveitsin sekä 27 EU-maan osalta viiden vuoden enimmäisvoimassaoloaika on käytössä Suomen lisäksi Ruotsissa, Bulgariassa, Luxemburgissa, Portugalissa ja Kreikassa. Belgian passi on enimmillään voimassa 7 vuotta. Suurimmassa osassa maita eli 23 maassa myönnetään 10 vuoden passeja. Vain Suomi, Bulgaria ja Portugali myöntävät kaikille ikäryhmille 5 vuoden passeja. Kaikissa muissa maissa eri ikäryhmille myönnetään voimassaoloajaltaan erilaisia passeja. Pienemmille lapsille myönnettävien passien voimassaolo on esimerkiksi 2, 3 tai 5 vuotta ja 10 vuotta voimassa olevia passeja voidaan myöntää esimerkiksi vain yli 15-, 18-, 24- tai 30-vuotiaille.

Sisäministeriössä on osana normaalia virkatyötä selvitetty vastikään pidempiaikaisen passin mahdollisuuksia. Syitä 5-vuotiselle passille on monia, mutta tunnistettavuus valokuvasta, sirun tietoturva sekä passin fyysiset turvatekijät ovat keskeisimmät turvallisuuteen liittyvät syyt. Kokonaisuutena voidaan todeta, että pidempiaikaiseen passiin siirtymisellä olisi negatiivisia vaikutuksia passin turvallisuuteen, sähköisen asioinnin määrään ja toimipaikkaverkostoon sekä asiakasmaksuja myös passien osalta korottava vaikutus.

Passin turvallisuuteen liittyy useita teknisiä näkökohtia. Tunnistettavuuden osalta valokuvan merkitys on olennainen. Teknologian kehittyessä tuoreiden kuvien merkitys korostuu entisestään. Lisäksi passin sirulla olevat biometriset tunnisteet ja muut henkilötiedot on suojattava luotettavasti väärinkäyttöä vastaan. Sirun tietoturva säilyy korkeatasoisena, kun sitä päivitetään muutaman vuoden välein. Merkittävää on myös, ettei sirua voida lukea jokaisessa tunnistustilanteessa, ja silloin ainoastaan passin fyysiset turvatekijät suojaavat asiakirjan pintaan merkittyjä tietoja väärentämiseltä. Fyysisten turvatekijöiden nopealla vaihtuvuudella onkin olennainen merkitys passin turvallisuudelle.

Kevennetystä menettelystä jouduttaisiin pidempiaikaisen passin aikana luopumaan, koska 20 vuoden tunnistamisväli olisi liian pitkä. Näin ollen käyntiasiointimäärät eivät vähenisi nopeasti ja toiminta muuttuisi kalliimmaksi ja hitaammaksi. Vaikka myönnettyjen passien määrä vähenisi puoleen, kulut toimitiloista ja henkilöstöstä eivät vähenisi samassa suhteessa. Passien hinta ei näin

ollen laskisi, vaan nousisi. Passiprosessiin liittyy kiinteitä kustannuksia, jotka jaotellaan myönnettyjen passien määrällä. Kun suoritteiden määrä tippuu, yhteen suoritteeseen kohdistuva summa kasvaa ja suoritemaksu nousee. Muutoksella olisi vaikutusta myös kaikkien muiden lupasuoritteiden maksuja nostavasti, koska kiinteät kustannukset jaetaan kaikkien lupahallinnon suoritteiden kesken.

Nykypassiprosessi Suomen osalta on normaalioloissa toimiva, turvallinen ja kohtuuhintainen. Perusteltua olisi jatkaa nykyisellä sähköisellä menettelyllä, koska tammi-toukokuussa 2022 jo 89,9 % passihakemuksista laitettiin vireille sähköisesti. Suomen maailmanlaajuisestikin ainutlaatuinen sormenjälkirekisterin ja väestötietojärjestelmän mahdollistama kevennetyn menettelyn prosessi on tehokas ja turvallinen ja edellyttää vain yhden käyntiasiointikerran kymmenessä vuodessa. Joka toinen kerta passin voi siis hakea täysin sähköisesti. Merkittävillä panostuksella tehokkaasti toimivaa prosessia ei nähdä järkeväksi tällä hetkellä muuttaa. Poliisihallitus on myös juuri solminut kilpailutuksen jälkeen sopimuksen 5-vuotisten passien ja henkilökorttien tuotannosta. Ulkoministeriön myöntämät passit myönnetään vain käyntiasiointina ja tämän osalta selvitetään sähköisen asioinnin lisäämistä menettelyn keventämiseksi.

Sisäministeriössä ei ole näin ollen suunnitteilla lainsäädäntömuutoksia passi- tai henkilökorttien voimassaolon osalta.

Helsingissä 29.6.2022

Sisäministeri Krista Mikkonen

VN/17339/2022-SM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons:

Mikkonen Krista 912635095

2022-06-30